

Віктор Братасюк,

кандидат юридичних наук, суддя
Тернопільського міськрайонного суду

УДК 340.12

***Людина-особистість
як суб'єкт права в контексті
сучасної правової політики***

У сучасних умовах розвитку транзитивних суспільств, до яких належить і Україна, доволі значущу роль у побудові правових засад життя та демократичної державності відіграє правова політика. Від неї, її цілей та пріоритетів, засобів і методів здійснення значною мірою залежить загальом успіх суспільного розвитку, добробут громадян, перспективи розвитку країни. Це стало очевидним у зв'язку з євроінтеграційними прагненнями України та їх практичною реалізацією.

Цей концепт поки що недостатньо добре розроблений нашою правознавчою наукою, але окремі напрацювання українських науковців цієї проблеми вже існують і становлять певне теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого розроблення її окремих аспектів. Проблему правової політики, різні її питання та аспекти розробляли: О. Бідей [1], Ю. Білас [2],

П. Біленчук [3], Л. Герасіна [5], С. Гусаров [4], Н. Железняк [6], М. Оніщук, А. Крижановський [9], М. Недюха [10], М. Козюбра [8], М. Панов [5], О. Росоляк [11], В. Селіванов [12], В. Тацій [13], С. Шевчук [15], Ю. Шемшученко [16], А. Хворостянкіна [14] О. Ющук [16] та ін. Ці науковці є фахівцями з теорії та філософії права, публічно-правової (конституційно-правової, адміністративно-правової, бюджетно-правової), цивільно-правової та кримінально-правової політики. Із закордонних дослідників правової політики заслуговують на увагу праці С. Алексеєва [18], М. Вебера [19], А. Малько [20], Н. Магузова [21], І. Козліхіна [22], О. Рібакова [23] та ін.

Якщо питання сутнісних характеристик, функцій, цілей, окремих складових правової політики привертало і привертають увагу українських науковців-правників, то такий її аспект, як людина в контексті правової політики сучасної України, поки що не

знайшов висвітлення в нашій науковій літературі. Це нескладно пояснити, якщо згадати про те, що донедавна через домінування законницької доктрини як у правознавстві, так і на практиці, проблема людини-особистості як суб'єкта (а не лише об'єкта) правового (не законницького) життя взагалі на порядку денному не стояла. У тому суспільстві не існувало ні громадянського суспільства, ні людини-особистості, як найвищої соціальної цінності, ні її невідчужуваних прав і свобод, ні її приватного життя тощо. З огляду на це нині необхідно посилити дослідження зазначеної проблеми українськими правознавцями.

Предметом дослідження в цій статті буде людина-особистість як суб'єкт права в контексті сучасної правової політики України.

Найперше, мабуть, треба звернутися до поняття і сутнісних характеристик правової політики загалом, а вже потім до питання місця та ролі людини – особистості у правовій політиці. Напр., Н. Матузов визначає правову політику як «.../комплекс цілей, заходів, задач, програм, настанов, що реалізуються у сфері дії права і засобом права» [20, с. 77]. Далі цей же автор підкреслює, що правова політика – це «особлива форма вираження державної політики, засіб юридичної легітимації, закріплення і здійснення політичного курсу країни, волі її офіційних лідерів і владних структур» [20, с. 78]. Інший російський автор В. Бабаєв визначає правову політику як «стратегію і тактику правового регулювання» [24, с. 12]. Обидва згадані автори, говорячи про правову політику, мають на увазі державну правову політику. Про правову політику громадянського суспільства у них не йдеться. Н. Матузов називає правову політику особливою формою вираження державної політики, наголошує на ідеї вираження в ній волі офіційних лідерів держави та державно-владних

структур. Його визначення правової політики можна назвати державоцентристським. Він – прихильник «сильної держави», хоч і правової. Він зауважує: «Головним провідником правової політики, її організатором і координатором є все-таки держава з її потужним управлінським апаратом і владними функціями» [20, с. 80–81].

О. Рібаков дає правовій політиці у вузькому розумінні таке визначення: це – «вироблення та реалізація тактики і стратегії у сфері створення й застосування права на загальних принципах гуманізму» [22, с. 71]. Цю стратегію і тактику виробляє держава, яка і є суб'єктом правової політики. Зауважмо, що цей автор наголошує на гуманістичних засадах її здійснення.

У широкому трактуванні для О. Рібакова «правова політика – це діяльність передусім державних і муніципальних органів, громадських об'єднань, окремих осіб, зокрема система ідей, цілей, заходів і способів, що забезпечують функціонування та відтворення правового механізму, яка спрямована на здійснення інтересів, прав і свобод особи у взаємодії з її обов'язками» [22, с. 71]. Говорячи про суб'єктів здійснення правової політики у цьому трактуванні, цей автор уже не обмежується державою, він розширює їх коло, звертаючись до структур громадянського суспільства.

Розглядати правову політику як у вузькому, так і в широкому розумінні пропонує В. Селіванов. У широкому розумінні правова політика – це державна політика організації та управління соціальними відносинами задля досягнення легітимними засобами на засадах права спільного блага, вирішення певних конкретних завдань, зумовлених реальними актуальними публічними (властивими і державі, і народу) потребами та інтересами [12, с. 9]. У вузькому розумінні «правова політика» трактується як певний окремий напрям державної діяльності, що спрямована на управління процесом

правового розвитку країни, соціальними відносинами тощо. Як бачимо, цей автор теж вичерпує правову політику державною, єдиним суб'єктом здійснення її він вважає державу.

На нашу думку, немає жодного сенсу заперечувати необхідність існування державної правової політики, але не можна вичерпувати правову політику лише державною правовою політикою, як це робиться представниками законницької доктрини. До речі, є сенс зауважити, що в контексті цієї доктрини правова політика і законницька політика ототожнюються. Це зумовлено принципом тотожності права та закону. З позицій юридичної (природно-правової) доктрини таке ототожнення не виправдане, є науково некоректним, оскільки право та закон не співпадають, це – різні за суттю явища. Нам важливо на цьому наголосити, тому що залежно від правової доктрини по-різному розглядається і проблема людини-особистості в контексті правової політики. Якщо з позицій законницького підходу правова політика розглядається як специфічна технологія соціального управління, а правильніше – маніпулювання людьми, або форма соціальної інженерії, і в цьому розумінні вона, безумовно, є монологічною, втілює волю державної влади, то в контексті юридичної доктрини правова політика постає діалогічною, полілогічною, вона є вираженням волі народу, діалогом між громадянським суспільством, його структурами, окремими представниками суспільства і публічною владою.

Саме в контексті юридичної (природно-правової) доктрини проблему людини-особистості як суб'єкта правової політики і стає можливим дослідити. Схоже на те, що сучасні українські правознавці це розуміють, а тому дедалі помітнішим стає відхід від законницької доктрини в плані трактування правової політики, її цінностей, цілей, пріоритетів тощо.

Напр., Ю. Атаманчук слушно підкреслює, що фундатором правової держави виступає громадянське суспільство, яке, крім того, є основою економічно стабільної та ефективною держави. Саме громадянське суспільство є гарантом прав людини (на життя, свободу, особистих прав, прагнення до щастя тощо), а держава – прав громадянина (політичних) [24, с. 6–7]. Відповідно, правова політика об'єктивно обумовлена волею народу (громадянського суспільства) і суб'єктивно опосередковується його повноважним представником – державою [24, с. 6–7].

Зрозуміло, що правова політика – це складний соціальний феномен, який є засобом акумуляції та вираження різних соціальних інтересів, потреб, прагнень, тісно пов'язаних з усіма іншими різновидами політики, і тяжіє до охоплення всього розмаїття соціальних відносин. Як наголошує згаданий вище Н. Матузов, «правова політика – *найбільш доцільна, розумна, ефективна та цивілізована* форма керівництва суспільством в умовах побудови правової держави, вільних економічних відносин. Вона повинна бути плодом раціонального правового мислення, розвиненої правосвідомості» [20, с. 80].

Псевдоправова, або ж законницька, політика завжди обслуговувала державу, її інтереси. Саме держава, її воля, воля офіційних осіб, які втілювали собою державу, їхні інтереси були в центрі такої політики. Вона здійснювалася на засадах не так права, як закону, що втілював і виражав волю і суть такої державної влади. Ні гуманістичною, ні демократичною така політика бути не могла. Правова політика відрізняється від псевдоправової, законницької тим, що здійснюється на засадах права як принципу правової рівності, а не закону, який може бути і неправовим. Якщо закони і є правовими, то право ними теж не вичерпується, а тому зводить правову політику лише до законодавства, на чому акцентують окремі автори, не можна.

Особливо важливе значення для правової політики мають її світоглядно-філософські засади. Сучасна правова політика повинна виходити із сучасної філософії людини. Її має пронизувати ідея людини, її життя, честі, гідності, прав і свобод як найвищої цінності. Саме вона є альфою та омегою правового життя, саме вона є першопочатком громади, народу, держави тощо. Вона, її потреби та інтереси, її життя і гідність, права і свободи – це низка загальнолюдських цінностей, що мають диктувати цілі та завдання, змістовне наповнення правової політики. Державі ж у цьому світоглядному підґрунті відводиться сервісна функція. Вона на службі в людей, громадян, громадянського суспільства, народу, який створив її, має потребу в ній, який її утримує на свої кошти, який ставить їй завдання і контролює їх виконання. Держава постає в такому контексті інструментом, знаряддям у руках народу, який її створив задля здобуття спільного блага. Вона має постати «спільною волею всіх» (Ш. Монтеск'є), а не приватною лавкою задля задоволення хай там чийх особливих (індивідуальних чи групових) інтересів, – слушно наголошує Т. Багрій [25, с. 147]. Цей світогляд – не новий. Він був започаткований ще в добу нового часу, зміцнився й поширився в епоху буржуазних революцій та утвердження республіканізму. На ньому ґрунтовано конституції сучасних демократичних держав світу.

Аналіз нашого предмета дослідження не є можливим поза зверненням до ціннісного виміру у праві. Оскільки право є формою буття загальнолюдських цінностей, то будь-який елемент правової реальності, зокрема і правова політика, має розглядатися крізь призму ціннісного наповнення. «Загалом ціннісний вимір соціального та державно-політичного життя в міжнародному праві та політиці уже давно вийшов на перший план. Зрозуміло, що шкала цінностей народу, загалом

його ціннісні орієнтації є в такому разі ніяк не другорядним явищем, яким можуть нехтувати політики, – справедливо підкреслює Т. Багрій [25, с. 98].

Відомо, що в контексті законницького (легістського) підходу до права звернення до ціннісного (аксіологічного) виміру його було неможливим. Юридичний позитивізм у дослідженні правової реальності загалом заперечує звернення до будь-якої метафізики, зокрема і до вищих духовних цінностей: справедливості, сумління, гідності, віри, свободи тощо. Зрозуміло, що і правова політика в руслі цієї методологічної настанови повинна досліджуватися поза зверненням до цих метафізичних сутностей. Але якою тоді ця політика постане? Чи можна уявити правове життя поза такими реаліями, як: повага до людської гідності, справедливості, свободи, рівності, людське сумління? – Уявити можна, але назвати його правовим навряд будуть підстави. Воно буде неправовим: неправова поведінка, неправові відносини, неправове суспільство, неправова держава. А ці явища цілком можливі як наслідок неправової, тобто свавільної, псевдоправової політики. Правова політика ні в якому разі не повинна будуватися, творитися на праві сили, насильства, свавілля того, хто її формує, творить, здійснює. Бо інакше вона перетвориться на свій антипод – у засіб знищення права як форми буття загальнолюдських цінностей, на підставі чого воно і може бути чинником гармонізації людських взаємовідносин.

Нині в українському правознавстві чимраз більше пишеться про антропологізацію права. Це – дуже актуальна ідея, і дуже важливою є робота науковців з її розроблення і практичного втілення. Вона виникла не випадково в наших умовах. Українці дуже довго страждали від псевдоправа, засилля неправових законів, такого ж судочинства, загалом псевдоюридичної практики. Процвітала «буква закону» –

свавільного, виписаного на догоду недемократичній владі, а українська людина страждала від безправ'я. Антропологізація права загалом і правової політики зокрема означає гуманізацію права загалом і правової політики. Правова політика за визначенням своїм уже є гуманістичною чи антропологічною. Якщо вона здійснюється на засадах права, наповнена змістовно правом як принципом правової рівності, який акумулює загальнолюдські цінності, то вона вже служить людині, виражає її інтереси, задовольняє її потреби. Бо така природа, суть загальнолюдських цінностей – у будь-якій формі вони людину облагороджують, гуманізують, наближають до ідеалу людини, а не навпаки – дегуманізують, деперсоналізують тощо. Ні добро, ні справедливість, ні свобода, ні їх рівна міра для всіх суб'єктів права не здатні працювати проти людини, проти спільного блага. Тому так важливо для народу мати правову політику за суттю, а не лише за зовнішньою формою.

Неприпустимо підміняти у правовій політиці силу права правом сили, насильства, свавілля, бо в цьому разі з політики буде вихолощено ціннісний вимір, а разом з ним і людину, яка з-поміж інших загальнолюдських цінностей має статус найвищої цінності. Усвідомлюючи проблему співвідношення насильства та правової політики в сучасній Росії, «Российская газета» пише: « Росія знає, що таке право сили. Що таке сила права, ще належить пізнати...»

/.../ Немає важливішого завдання, аніж утвердити в країні авторитет права. Переступити грань, за якою свавілля стає системою, – значить відкрити пряму дорогу до встановлення в Росії поліцейного режиму» [26]. Мабуть, це стосується не лише Росії, а будь-якої іншої країни, зокрема України.

А. П. Коробова правильно акцентує, що «правова політика – це діяльність держави, політичних партій, громадських організацій і громадян,

пов'язана з державною владою, яка здатна здійснюватися за допомоги права» [27, с. 148]. На цій же ідеї наголошує Н. Матузов, стверджуючи: «Правова політика – це політика, ґрунтована на праві (а не законі.– Авт.)» [20, с. 87]. Звернення політиків до правих засад у формуванні концепції правової політики, її правовий зміст, правові засоби та результати здійснення тощо роблять її засобом гармонізації інтересів розмаїтих суб'єктів права (приватних осіб, соціальних груп, громад, народу, національних меншин, держави), чинником гуманізації суспільного розвитку, державно-політичного життя, демократизації соціальних відносин, формування «правового суспільства» (С. Максимов), а не лише держави. В цьому й повинні полягати функції правової політики як відповідні напрямки правової діяльності всіх її суб'єктів, спрямовані на забезпечення, захист і збереження суспільних благ, соціальної справедливості, гармонізації взаємовідносин між державою та людиною, всебічний захист її прав і свобод тощо.

В науковій літературі час від часу дискутується питання пріоритетів правової політики. Під ними розуміють «першочергові задачі, проблеми, питання, які необхідно вирішувати негайно і в найближчій перспективі» [20, с. 87]. Пріоритети політики, на думку О. Бідей, – це визначальні напрями, акценти, переваги в діяльності органів державної влади, побудовані відповідно до уявлень про ієрархію соціальних цінностей, що підлягають захисту та забезпеченню найперше правом [1, с. 100]. Звернімо увагу – в цього автора у визначенні пріоритетів правової політики присутнє звертання до ціннісного виміру. З-поміж інших, до основних пріоритетів правової політики здебільша відносять: реалізацію ідей правової державності; ліквідацію розриву між теорією та практикою дотримання прав людини; упорядкування роботи органів державної вла-

ди, подолання правового нігілізму та правового ідеалізму; правове забезпечення економічного росту тощо [1, с. 103].

Ми схильні поділяти думку тих авторів, які розглядають правову політику крізь ціннісний вимір. У цьому плані добре пише російський автор А. Коробова, наголошуючи на тому, що «пріоритети правової політики – це визначені соціальні цінності, чи, в деякому сенсі, ті завоювання, які людська спільнота напрацювала у процесі своєї еволюції та захищає за допомоги правових засобів. Ці цінності є надбанням усього людства і тому мають універсальний для будь-якої прогресивної спільноти характер. Бережливе ставлення до них і їх правовий захист є запорукою поступального розвитку соціального організму» [20, с. 100]. І, продовжуючи, цей автор акцентує:

«...пріоритети правової політики – це найважливіші загальнолюдські цінності, що захищаються правом, на які повинна бути орієнтована діяльність держави у сфері правового регулювання» [20, с. 100–101].

Саме ці найважливіші цінності визначають напрями та завдання правової політики, її змістовне наповнення, засоби її здійснення. Ці ж цінності повинні визначати публічно-правову політику, цивільно-правову, кримінально-правову, нормотворчу діяльність, правозастосовну, інституційний вимір правової політики, правовиховну діяльність і т. д. Слушно, мабуть, зауважити, що, напр., ефективна правозастосовна діяльність неможлива без визначення тих пріоритетів, які мають лежати в основі правової політики у сфері правозастосування, на ствердження і захист яких вона має бути спрямована. Аналогічно і правова політика у плані розвитку галузей права – щоб він був ефективним, мають бути чітко окреслені ті найважливіші цінності, вони ж – пріоритети, які будуть лежати в основі цього розвитку.

Нині одностайності у плані визначення пріоритетів правової політики в українському правознавстві та у сфері юридичної діяльності, а надто політичної, поки що немає. Напр., законодавець час від часу підмінює загальнолюдські цінності приватними цінностями та інтересом, тимчасовою вигодою, політичними пріоритетами тощо. Це стосується і правозастосовної діяльності.

Типовими у трактуванні пріоритетів української правової політики стали акценти на побудові правової держави, громадянського суспільства, правової та конституційної реформ, боротьби з корупцією тощо.

Нам же імпонує позиція С. С. Алексєєва, яку він висловив стосовно пріоритетів російської правової політики. Він зосереджує увагу на трьох пріоритетах цієї політики: пріоритеті природних прав і свобод людини, гідному приватному праві та верховенстві правосуддя [28, с. 72]. Ці пріоритети є достатньо узагальненими орієнтирами, щоб бути однаково важливими для будь-якої складової чи різновиду сучасної правової політики. У підсумку і правова держава, і громадянське суспільство, і боротьба з корупцією чи правова реформа не можуть бути самоціллю, вони необхідні для людини, для її самовизначення, самоздійснення, захисту її прав і свобод, їх найповнішої реалізації, для її щасливого людського буття.

Ми погоджуємося з думкою Т. Багрія стосовно того, що «вся внутрішня та зовнішня політика України повинна бути орієнтована на таку найвищу конституційну цінність, якою є людина з її життям, гідністю, правами та свободами. Іншими базовими цінностями державної політики загалом і правової зокрема мають бути такі цінності як: /.../ демократія, народовладдя, національна держава, правова держава, верховенство права, справедливість, рівність усіх суб'єктів права перед законом, місцеве само-

врядування, приватна власність, обов'язок, відповідальність, соціальний мир, спільне благо тощо» [25, с. 99]. Правова політика, будучи орієнтованою на людину з її правами та свободами, честю і гідністю, відповідатиме своїй суті та призначенню, стане достатньо ефективним чинником сучасного демократичного суспільного розвитку.

Підсумовуючи, можемо виснувати, що особливо важливим аспектом правової політики є її ціннісний вимір.

Саме завдяки загальнолюдським цінностям, що є спільним надбанням людської культури, кульмінацією її розвитку, правова політика може виступати ефективним чинником увідповіднення соціальних інтересів, гармонізації соціальних відносин, відносин між людиною та державою, чинником гуманізації соціального життя тощо. В основі правової політики має лежати найперше ідея людини як найвищої цінності, альфи та омеги права загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бідей О. Основні пріоритети правової політики України / О. Бідей // Підприємництво. Господарство. Право. – 2007. – № 3. – С. 100–109.
2. Білас Ю. Європейські стандарти прав людини в контексті правозастосування сучасної України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.12 / Ю. Ю. Білас. – 2011. – 228 с.
3. Біленчук П. Д. Міжнародні і вітчизняні стандарти дотримання захисту прав людини в Україні / П. Д. Біленчук // Проблеми та стан дотримання захисту прав людини в Україні : матеріали міжвуз. наук.-практ. конф. (Київ, 8 груд. 2010 р.). – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2010. – 228 с.
4. Гусаров С. Конституція і проблеми правової політики / С. Гусаров // Віче № 21, 2011.
5. Головатий С. П. Верховенство права : [монографія] : У 3 кн. / С. П. Головатий. – К. : Фенікс, 2006. – 624+536+885 с.
6. Железняк Н. А. Поняття державної правової політики та її загальна характеристика / Н. А. Железняк // Наукові записки. Т. 21 : Юридичні науки / Національний університет «Києво-Могилянська академія». – Київ. – 2003 – С. 8–14.
7. Панов М. Правова політика як універсальний феномен соціального буття / М. Панов, Л. Герасіна // Право України. – 2001. – № 8. – С. 36–40.
8. Козюбра М. Принцип верховенства права має нерозривно пов'язуватись із основними невідчужуваними правами людини, в яких матеріалізується ідея справедливості / М. Козюбра // Законодавчий бюлетень. – 2005. – № 1.
9. Крижановський А. Ф. Правопорядок суверенної України: становлення та тенденції розвитку (загальнотеоретичне дослідження) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / А. Ф. Крижановський. – Одеса, 2009. – 469 с.
10. Недюха М. П. Правова політика України: новітні виміри / М. П. Недюха // Вісник Академії управління МВС. – 2010. – № 4 (16) // [Електронний ресурс].
11. Росоляк О. Б. Конституційно-правові засади бюджетної політики сучасної України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / О. Б. Росоляк. – Київський нац. ун-т внутрішніх справ. – К., 2010.
12. Селіванов В. Правова політика України / В. Селіванов // Право України. – 2001. – № 12. – С. 9.
13. Тацій В. Проблеми формування правової політики в Україні / В. Тацій // Вісник АПрН України. – 1994. – № 2. – С. 3–13.
14. Хворостянкін А. Європейські стандарти адміністративного процесу [Електронний ресурс] / А. Хворостянкін // Юридичний журнал. – № 11/2005. – Режим доступу до журналу : www.justinian.com.ua/article.php?id=2014

15. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції / С. Шевчук. – К. : Український центр правничих студій, 2001. – 300 с.
16. Шемшученко Ю. Політика, право, Конституція / Ю. Шемшученко, О. Ющик // Право України. – 2007. – № 8.
17. Алексеев С. С. Теория государства и права : [учебник для юридических вузов] / С. С. Алексеев. – М. : Норма, 1998. – С. 463.
18. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения. – М., 1990.
19. Малько А. В. Правовая политика современной России: цели и средства / А. В. Малько, К. В. Шундилов // Государство и право. – 2001. – № 7. – С. 15–22.
20. Российская правовая политика: Курс лекций / Под ред. д. ю. н., проф. Н. И. Матузова и д. ю. н., проф. А. В. Малько. – М. : издательство НОРМА, 2003. – 528 с.
21. Козлихин И. Право и политика / И. Козлихин. – СПб., 1996. – С. 135–180.
22. Рыбаков О. Правовая политика как юридическая категория: понятие и признаки / О. Рыбаков // Журнал российского права. – 2002. – № 3. – С. 71.
23. Бабаев В. К. Теория современного права / В. К. Бабаев. – Н. Новгород, 1991. – С. 12.
24. Атаманчук Ю. М. Правова держава і громадянське суспільство / Ю. М. Атаманчук // Вісник Київського інституту бізнесу і технологій. – 2008. – № 1. – С. 3–7.
25. Багрій Т. Принцип верховенства права як засада розвитку публічного права сучасної України (на матеріалах окремих галузей публічного права) / Т. Багрій. – дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 «Теорія та історія держави та права; історія політичних та правових вчень». – К., 2012 – 253 с.
26. Российская газета. – 17 февраля 1995 г.
27. Коробова А. Некоторые спорные вопросы учения о правовой политике. Приоритеты правовой политики в современной России / А. Коробова // Правоведение. – 1997. – № 4 – С. 147–148.
28. Алексеев С. С. Основы правовой политики в России : [Курс лекций] / С. С. Алексеев. – М., 1995.

Братасюк В. М. Людина-особистість як суб'єкт права в контексті сучасної правової політики

У статті висвітлюється питання пріоритетів сучасної правової політики. Показано, що саме людина-особистість з її правами та свободами має бути її центральною цінністю та основним пріоритетом.

Ключові слова: право, правова політика, правові цінності, пріоритети у праві, права людини, правова держава, громадянське суспільство.

Братасюк В. М. Человек-личность как субъект права в контексте современной правовой политики

В статье освещается вопрос приоритетов современной правовой политики. Показано, что именно человек-личность с его правами и свободами должен стать ее центральной ценностью и основным приоритетом.

Ключевые слова: право, правовая политика, правовые ценности, приоритеты в праве, права человека, правовое государство, гражданское общество.

Bratasyuk V. Man as an individual entity in the context of the current legal policy

The article highlights the priorities of modern legal policy. It is shown that it is human-personality of its rights and freedoms should be its central value and priority.

Key words: law, legal policy, legal values, priorities in law, human rights, rule of law, civil society.